

KOMENTÁŘE WOLTERS KLUWER

Anna Chamráthová / Lukáš Hlouch /
Alena Kliková / Tomáš Svoboda

Zákon o veřejném ochránci práv

Komentář

Wolters Kluwer

Vzor citace: CHAMRÁTHOVÁ, A., HLOUCH, L., KLIKOVÁ, A., SVOBODA, T.
Zákon o veřejném ochránci práv. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 204 s.

Jednotlivé části zpracovali:

Mgr. Anna Chamráthová: § 1–4, § 6–12, § 14–18, § 21–21d, § 25a, § 28

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D.: § 22–24

JUDr. Alena Kliková, Ph.D.: § 25, § 26–27

Mgr. Tomáš Svoboda: § 5, § 13, § 19–20

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
právní fakulty MU
U-3424 2/173070

Recenze: JUDr. Faisal Husseini

Právní stav publikace je ke dni 31. 1. 2019

© Mgr. Anna Chamráthová, JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., JUDr. Alena Kliková, Ph.D.,
Mgr. Tomáš Svoboda

ISBN 978-80-7598-401-2 (brož.)

ISBN 978-80-7598-402-9 (e-pub)

ISBN 978-80-7598-403-6 (mobi)

www.wolterskluwer.cz

OBSAH

Seznam zkratk	VII
Seznam předpisů	IX
O autorech	XIII
Předmluva	XIV

Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv

§ 1–8	ČÁST PRVNÍ OBECNÁ USTANOVENÍ	1
§ 1	Působnost	1
§ 2	Volba, volitelnost, sídlo, zástupce	30
§ 3	Neslučitelnost funkce	38
§ 4	Slib	43
§ 5	Výkon funkce	47
§ 6	Zánik funkce	55
§ 7	Imunita, povinnost mlčenlivosti	60
§ 8	Požitky	64
§ 9–21d	ČÁST DRUHÁ ČINNOST OCHRÁNCE	67
§ 9	Podnět	67
§ 10	Podání podnětu	70
§ 11	Náležitosti podnětu	73
§ 12	Odložení podnětu	76
§ 13	Poučení o opravném prostředku	80
§ 14	Zahájení šetření	83
§ 15	Vyšetřovací oprávnění	85
§ 16	Povinnost součinnosti	90
§ 16a	Poskytování údajů	91
§ 17	Nezjištění pochybení	94
§ 18	Řešení pochybení	95
§ 19	Opatření k nápravě	97
§ 20	Provedení opatření k nápravě, sankční oprávnění	103
§ 21	Jednání z vlastní iniciativy	111
§ 21a	Návštěvy zařízení, sledování vyhoštění	112
§ 21b	Antidiskriminační agenda	118
§ 21c	Práva osob se zdravotním postižením	123
§ 21d	Volný pohyb v EU	127
§ 22–24	ČÁST TŘETÍ ZVLÁŠTNÍ OPRAVNĚNÍ A POVINNOSTI OCHRÁNCE	133
§ 22	Zvláštní oprávnění ochránce	133
§ 23	Seznamování s činností	143
§ 24	Vztah k Poslanecké sněmovně	152

§ 25–28	ČÁST ČTVRTÁ ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ	157
§ 25	Kancelář veřejného ochránce práv	157
§ 25a	Poradní orgán k monitorování provádění mezinárodní smlouvy upravující práva osob se zdravotním postižením	163
§ 26	Financování	166
§ 27	Působnost zákoníku práce, platové poměry	167
§ 28	Účinnost	169
Příloha č. 1		171
Příloha č. 2		172
Seznam použité literatury		180
Věcný rejstřík		187

SEZNAM ZKRATEK

Právní předpisy

antidiskriminační zákon

zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

cizinecký zákon

zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

důvodová zpráva k zákonu o veřejném ochránci práv

důvodová zpráva k zákonu č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv

důvodová zpráva k antidiskriminačnímu zákonu

důvodová zpráva k zákonu č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

Listina

usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

nařízení o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. 4. 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie

OPCAT

sdělení č. 78/2006 Sb.m.s., Opční protokol k Úmluvě proti mučení a jinému krutému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání

směrnice o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v souvislosti s jejich volným pohybem

směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/54/EU ze dne 16. 4. 2014 o opatřeních usnadňujících výkon práv udělených pracovníkům v souvislosti s jejich volným pohybem

s. ř. s. / soudní řád správní

zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

spr. řád / správní řád

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

tr. zákoník / trestní zákoník

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Ústava

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

sdělení č. 10/2010 Sb.m.s., Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

zákoník práce

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zákon o odpovědnosti státu za škodu

zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

- znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 111/2009 Sb.**, o základních registrech
- zákon č. 198/2009 Sb.**, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)
- zákon č. 227/2009 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech
- zákon č. 277/2009 Sb.**, o pojišťovnictví
- zákon č. 280/2009 Sb.**, daňový řád
- zákon č. 427/2010 Sb.**, kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- zákon č. 303/2011 Sb.**, kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 372/2011 Sb.**, o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)
- zákon č. 396/2012 Sb.**, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 404/2012 Sb.**, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- zákon č. 186/2013 Sb.**, o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)
- zákon č. 234/2014 Sb.**, o státní službě
- zákon č. 250/2016 Sb.**, o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- zákon č. 251/2016 Sb.**, o některých přestupcích
- zákon č. 198/2017 Sb.**, kterým se mění zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 365/2017 Sb.**, kterým se mění zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- zákon č. 336/2018 Sb.**, o státním rozpočtu České republiky na rok 2019
- vyhláška č. 323/2002 Sb.**, o rozpočtové skladbě
- vyhláška č. 488/2006 Sb.**, kterou se stanoví typy přístrojů ke zhotovování rozmnoženin, typy nenahraných nosičů záznamů a výše paušálních odměn
- nařízení vlády č. 165/2000 Sb.**, o některých opatřeních k provedení zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv
- nařízení vlády č. 341/2017 Sb.**, o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě

Mgr. Anna Chamráthová působí od roku 2018 na katedře správní vědy a správního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně jako asistentka, kde se věnuje výuce správního práva, zejména jeho procesní a zvláštní části. Ve své vědecké činnosti se dlouhodobě zaměřuje na problematiku veřejného ochránce práv a pravidelně na toto téma publikuje v odborných časopisech a vystupuje na tuzemských i zahraničních konferencích. Jako spoluautor se podílela i na dalších publikacích v oboru správního práva. Je vedoucím autorského kolektivu tohoto komentáře.

JUDr. Lukáš Hlouch, Ph.D., je soudcem Krajského soudu v Brně v oboru správního soudnictví a odborným asistentem katedry právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V minulosti pracoval i jako právník Kanceláře veřejného ochránce práv (2004–2007) a jako asistent soudce Nejvyššího správního soudu (2007–2015). Jeho vědecká činnost je zaměřena na otázky interpretace práva, právní hermeneutiky a právní metodologie. Je autorem řady odborných článků a několika monografií věnujících se těmto otázkám, zejména monografie „Teorie a realita právní interpretace“ (2011). Účastní se pravidelně konferencí zaměřených k tematice obecné právní teorie a správního práva, v posledních letech zejm. se zaměřením na cizinecké právo. Publikuje rovněž k problematice správního práva procesního a správního soudnictví. Je spoluautorem několika učebnic a v posledních letech se věnuje i komentářové literatuře (zejm. účast na komentáři k soudnímu řádu správnímu).

JUDr. Alena Kliková, Ph. D. od roku 2003 působí na katedře správní vědy a správního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V současné době zde působí jako odborná asistentka. Specializuje se zejména na problematiku zvláštní části správního práva. Od roku 2019 působí jako odborná asistentka taktéž na Ústavu soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně. Je členkou pracovní komise pro správní právo Legislativní rady vlády, dále je členkou výkladové komise pro vodní zákon Ministerstva zemědělství a členkou rozkladové komise Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Od roku 2002 vykonává advokacii. Pravidelně se účastní tuzemských i mezinárodních konferencí, je autorem řady odborných publikací a článků, např. Meritum – správní řád (2006), a vedoucím autorského kolektivu druhého vydání této publikace (2016).

Mgr. Tomáš Svoboda je absolventem Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (2013), kde nyní působí jako asistent na katedře správní vědy a správního práva a dokončuje studium v doktorském studijním programu. Dříve působil taktéž v advokacii či jako asistent soudce. Mimo průřezových otázek z oblasti správního práva se odborně zaměřuje zejména na problematiku odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci a kohezní politiku Evropské unie.

PŘEDMLUVA

Náš komentář vychází k jubilejnímu dvacetiletému výročí přijetí zákona o veřejném ochránci práv a klade si za cíl nejen kriticky rozebrat a analyzovat úpravu v něm obsaženou, ale také poskytnout vzhled do některých teoretičtějších otázek souvisejících s postavením a funkcí instituce ochránce. Ač během své dvacetileté existence základní struktura zákona o veřejném ochránci práv a původní úprava v něm obsažená nedoznala podstatných změn, jednotlivými jeho novelizacemi byly ochránci svěřeny nové působnosti, které charakter této instituce a nazírání na ni podstatným způsobem proměňují, čemuž se tento komentář v přiměřené míře také věnuje.

Nad rámec výkladu k zákonu o veřejném ochránci práv se zabývá i významnými pravomocemi ochránce podle zákona o Ústavním soudu a soudního řádu správního, které jeho roli zakotvenou v komentovaném zákoně dotváří.

Při zpracovávání komentáře jsme vycházeli kromě relevantních právních předpisů a odborné literatury také z dostupné judikatury, důvodových zpráv k právním předpisům a dalších podkladů vzniklých v rámci legislativního procesu. Zde považujeme za vhodné podotknout, že texty citované z důvodových zpráv a judikatury v příslušných rubrikách tohoto komentáře byly za současného zachování jejich vyznění a závěrů pro jeho účely v potřebném rozsahu upraveny.

Za obětavou pomoc, odborné rady, informace, poskytnutí veřejně nedostupných materiálů a konzultace při vytváření textu komentáře při záštitě vážené veřejné ochránčyně práv Mgr. Anny Šabatové, Ph.D. děkujeme pracovníkům Kanceláře veřejného ochránce práv, zejména Mgr. Davidu Slováčkovi, Mgr. Petře Zdražilové, Mgr. Jaroslavu Švomovi, JUDr. Ondřeji Valovi, Mgr. Zuzaně Melcrové, LL.M. a Mgr. Magdaleně Paulusové. Poděkování patří taktéž recenzentovi našeho komentáře JUDr. Faisalů Husseinimu, Ph.D.

Za autorský kolektiv
Anna Chamráthová